

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська політехніка»,
доктору наук з державного управління,
професору Саханенку Сергію Єгоровичу

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій Коваль Ганни Володимирівни на дисертацію Бондаренка Михайла Олександровича на тему «Секторальне саморегулювання в інституційному механізмі публічного управління», поданої до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертації. В умовах глибинних трансформацій політичної, соціальної та економічної сфер України проблема саморегулювання набуває особливої ваги. Саме механізми саморегулювних організацій здатні підвищити гнучкість і адаптивність системи публічного управління, сприяти розвитку громадянського суспільства та подоланню бюрократичних бар'єрів. Водночас, попередні дослідження вказують на фрагментарність теоретичних підходів до «само-» як окремого феномену та недостатність комплексного аналізу його ролі в сфері врядування.

Розділ 1 «Саморегулювання як властивість суспільного розвитку та врядування» закріплює теоретичну базу дослідження та формулює ключові наукові категорії: від концепції «само-» і парадигми самоорганізації як фундаменту розуміння динаміки соціальних систем (п. 1.1), через виокремлення сутнісних ознак саморегулювання в сучасному соціальному та управлінському дискурсі (п. 1.2), до синтезу в контексті головних теорій публічного управління (п. 1.3).

Перехід від загальних засад до конкретних інституційних форм реалізується в Розділі 2 «Саморегулювні організації (СРО) у механізмі публічного управління». Даний розділ обґрунтовує місце й роль СРО в інституційному середовищі, простежує їх ретроспективний розвиток (п. 2.2) та виявляє компаративні чинники, що зумовлюють успіх в різних секторах економіки (п. 2.3). Такий послідовний перехід від теорії до порівняльного аналізу сприяє побудові цілісної картини саморегулювних процесів.

Нарешті, у Розділі 3 «Секторальне саморегулювання в Україні в умовах системних реформ» фокус дослідження зосереджується безпосередньо на вітчизняному контексті: від державної політики щодо розвитку секторального саморегулювання (п. 3.1), через функціонування відповідних організацій у системі врядування (п. 3.2), до побудови перспективної структурно-функціональної моделі інституту саморегулювання в Україні (п. 3.3). Така спрямованість дозволяє не лише усвідомити місцеві виклики та переваги, але й запропонувати практико-орієнтовані рекомендації для підвищення ефективності державного управління та розвитку громадянської ініціативи.

Загалом, поєднання фундаментального теоретичного аналізу, порівняльних досліджень та ґрунтовного вивчення вітчизняного досвіду робить заявлену тему вкрай актуальною як з наукової, так і з практичної точки зору, сприяючи формуванню нових підходів до модернізації системи публічного управління в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і практичні рекомендації, представлені у дисертації, мають високий ступінь обґрунтованості та підтверджені як теоретичними, так і емпіричними дослідженнями. Список використаних джерел та літератури містить 337 найменувань. Концептуальне осмислення інституту секторального саморегулювання здійснено на основі комплексного міждисциплінарного підходу, що включає системний, інституціональний, правовий, адміністративний, економічний, соціологічний та контекстуальний підходи, що дозволило автору не лише сформулювати цілісне бачення місця саморегулювання в системі публічного управління, а й критично проаналізувати його функціональне навантаження в сучасних умовах воєнного та поствоєнного розвитку України.

Висновки дисертації спираються на застосування широкого спектра наукових методів – від епістемологічного та герменевтичного аналізу до SWOT-аналізу, інституційного аналізу, кейс-стаді, компаративного аналізу, інтерв'ювання та моделювання. Вибір методології є виваженим і цілеспрямованим, що забезпечує логічний зв'язок між теоретичними узагальненнями та практичними результатами.

Окремо слід відзначити наявність емпіричної бази, що охоплює нормативно-правові документи, державні реєстри, статистичні дані, експертні оцінки та кейси успішних і проблемних прикладів секторального саморегулювання в Україні. Висновки базуються не лише на узагальненні літератури, а й на аналізі реальних управлінських практик, що підвищує достовірність одержаних результатів.

Положення щодо перспективної моделі функціонування секторального саморегулювання логічно впливають із попередніх розділів дослідження і

мають прикладний характер, що підтверджується фактом апробації результатів у діяльності низки організацій (зокрема, Асоціації дослідників державного управління, галузевих об'єднань, закладів освіти), а також участю в науково-практичних конференціях.

Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, можна оцінити як високий. Вони є результатом системної наукової роботи, підтвержені апробацією в практиці публічного управління та відповідають сучасним вимогам до дисертаційних досліджень з публічного управління та адміністрування.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Результати наукового дослідження, здійсненого М.О. Бондаренком, отримали належне представлення у фаховому науковому середовищі шляхом їх системної апробації та публічного поширення. Аналіз наукового доробку здобувача свідчить про те, що основні положення дисертації були оприлюднені у формі статей у фахових наукових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій та інших публічних платформ, що охоплюють ключові аспекти публічного управління.

Серед публікацій наявні статті, опубліковані у вітчизняних та зарубіжних журналах, що підтверджує не лише високий рівень якості поданих матеріалів, а й проходження процедури зовнішнього фахового рецензування. Особливу увагу у публікаціях приділено таким аспектам, як нормативно-правове забезпечення секторального саморегулювання, компаративний аналіз зарубіжних практик, а також розробка моделей взаємодії СРО з органами публічної влади, що повною мірою відповідає структурі та логіці дисертації.

Варто наголосити, що здобувач активно презентував результати своїх досліджень на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних заходах, де вони були предметом відкритого наукового обговорення. Така апробація дозволила не лише верифікувати обґрунтованість висновків, але й адаптувати пропозиції автора до потреб практичного публічного адміністрування.

Зміст опублікованих праць повністю репрезентує основні наукові ідеї, концептуальні підходи та прикладні результати дослідження, а також демонструє здатність здобувача інтегрувати власні напрацювання у ширший науково-дискусійний простір. Таким чином, публічна апробація та наукове висвітлення результатів є достатніми, системними та відповідними вимогам до рівня підготовки дисертаційної роботи.

Структура, стиль та мова дисертаційної роботи.

Структура дисертації відповідає вимогам до такого виду робіт, включає анотацію, вступ, три розділи та висновки до них, загальні висновки до роботи, додатки. Стиль виконання дисертаційної роботи М.О. Бондаренка можна охарактеризувати як аргументовано-науковий, системно-аналітичний та міждисциплінарно інтегрований. Мова дисертаційної роботи М.О. Бондаренка

є професійно-науковою, термінологічно точною, логічно послідовною та стилістично витриманою у межах академічного дискурсу. Мова дисертації чітка, фахова, логічно структурована, насичена професійною термінологією без надмірної складності чи риторичних відступів. За обсягом та структурою дисертація відповідає вимогам МОН України.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертація є самостійною науковою працею. Основні ідеї, результати дослідження, розробки, що характеризують наукову новизну і практичне значення дисертаційної роботи запропоновано, отримано та здійснено автором особисто. В опублікованих у співавторстві працях автором використано тільки ті результати дослідження, які є особистим науковим доробком автора. Концептуальні засади дисертації, її структура та зміст, постановка проблеми, узагальнення результатів, наукові та практичні висновки є виключно авторськими. Використані в дисертації праці та думки інших вчених мають відповідні посилання.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Тема дисертаційного дослідження є актуальною, але одночасно складною та унікальною. Однак, попри безперечну наукову цінність дослідження, вважаємо за необхідне висловити такі наукові зауваження:

1. Попри загалом позитивне враження від дисертаційної роботи, окремі положення про ефективність саморегулювання в усій системі публічного управління потребують більшої методологічної обґрунтованості. Автор вдається до переважно якісного аналізу, застосовуючи розгорнуті описові характеристики, експертні оцінки, елементи кейс-стаді, що, безперечно, є доречним у вивченні складних соціальних і управлінських феноменів. Водночас така методологічна база, за відсутності паралельної кількісної перевірки, створює ризик суб'єктивізації результатів і обмежує можливість оцінити узагальнюючий потенціал отриманих висновків. Залучення таких кількісних вимірів не лише підсилило б емпіричну базу дослідження, але й надало б сформульованим висновкам вищого рівня валідності та об'єктивності; зробило їх іще більш переконливими, надійними.

2. Дисертація загалом має важливі авторські напрацювання, але дискусійним є обґрунтування вибору конкретних секторальних прикладів для демонстрації застосування саморегулювних механізмів. Автор використовує окремі приклади саморегулювання в певних секторах, однак не пояснив чітко, чому саме ці приклади були обрані. Зокрема, не показано, як ці приклади можуть бути узагальнені на ширше коло секторів або всю систему публічного управління.

3. П. 2.3. Більшої конкретики потребує міжнародний досвід з його законодавчими ініціативами. Разом із позитивом зарубіжної практики реалізації саморегулювних механізмів варто було б надати аналіз ризиків та

проблем, з якими стикалися країни. Особливо виграшним було б обґрунтування зарубіжного досвіду подолання цих проблем.

4. Стор. 189-191. Ґрунтовному опису інституту співрегулювання, його функцій і сфер бракує оцінки ефективності його впровадження. Описано багато окремих сфер і вимог, але не роз'яснено, як ці елементи взаємопов'язані у цілісній системі співрегулювання. Потребує конкретики опис того, як співрегулювання вписується у загальну систему державного і саморегулювального контролю в тому чи іншому секторі. Було б корисно також порівняти українську модель співрегулювання із практиками інших країн, особливо в ЄС, де тема секторального регулювання (наприклад, сфера- медіа і свободи слова, яку, як приклад наводить автор) є дуже актуальною. Знову ж таки, було б доречним додати аналітичний блок з перевагами та ризиками співрегулювання; розглянути механізми контролю за виконанням правил співрегулювання.

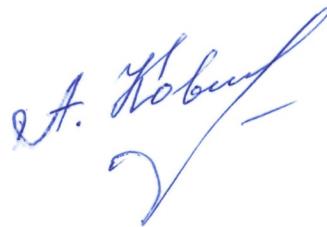
5. П.3.3. Автор дисертації запропонував концептуальну модель секторального саморегулювання з наміром довести, що в окремих галузях (секторах) може відбуватися самостійне управління без постійного втручання держави. Модель є новаційною, має наукову цінність. Проте, запропонована модель представлена занадто загально, як набір ідей, принципів, підходів без практичних кроків чи інструкцій. Відтак, немає чіткого алгоритму впровадження моделі. Не вистачає обґрунтувань щодо переходу від існуючої вертикальної (державно-нормативної) моделі управління до нової секторальної (саморегульованої), причому з врахуванням існуючого законодавства. Також варто було б надати більш розгорнутий опис кола відповідальності держави і суб'єктів саморегулювання. Загалом, хоча ідеї в дисертації цікаві та нові, автор не показав, як цю модель реально втілити в життя з урахуванням українських реалій і практичних труднощів.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Загалом представлена дисертаційна робота Бондаренка Михайла Олександровича на тему «Секторальне саморегулювання в інституційному механізмі публічного управління» вирізняється цілісністю концептуального підходу, логічною структурою викладення матеріалу та послідовністю у досягненні поставленої мети. Робота є оформленою відповідно до вимог, що висуваються до відповідних дисертацій в галузі публічного управління та адміністрування. Дисертація відповідає вимогами Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Автор дисертації – Бондаренко Михайло Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 Публічне

управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент,
доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри
публічного управління
та адміністрування
Державного університету
економіки і технологій

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Г. Коваль' (G. Koval).

Ганна КОВАЛЬ